

CHORYŃ

Wieś położona w gminie Kościan, w powiecie kościańskim, około 10 km na południowy wschód od tego miasta, pomiędzy Czempiniem a Krzywiniem.

Najwcześniejszy przekaz źródłowy o Choryni (gmina Kościan, powiat kościański), pochodzi z 1366 roku i odnotowuje istnienie wsi (należącej wtedy do parafii w Wyskoci), której właścicielami byli Choryńscy. Wieś była własnością szlachecką, a jej ziemie, podobnie jak większość terenów rozciągających się wokół Kościana czy Czempinia, stanowiły w wiekach średnich dziedzictwo rycerskiego rodu Łodziów. Z tego rodu wyodrębniło się z czasem wiele rodzin o nazwiskach utworzonych od nazw posiadanych dóbr. Przedstawiciele rodu osiadli w Choryni przyjęli nazwisko Choryńscy i pozostawali tutaj do przełomu XVI i XVII wieku. Wtedy majątność przeszła w ręce Bojanowskich i Ponieckich, a następnie Śliwnickich, którzy pozostawali tutaj do schyłku XVII wieku.

Kolejni właściciele, Radomiccy herbu Kotwicz oraz Szoldrscy herbu Łódzia, u schyłku XVIII wieku, sprzedali posiadłość wraz z drewnianym dworem, Piotrowi Drwęskiemu herbu Gozdawa, pisarzowi ziemskiemu poznańskiemu, ożenionemu z Wiktoria z Bielińskich herbu Szeliga. Z ich licznego potomstwa, córka Franciszka została żoną Maksymiliana z Taczanowa Taczanowskiego herbu Jastrzębiec, sędziego pokoju oraz prefekta kaliskiego. Tą pewnie drogą majątność choryńska przeszła w ręce Taczanowskich. Nie należała jednak do Maksymiliana, właściciela licznych majątków w Kaliskiem, ale do jednego z jego synów, Józefa, który przejął posiadłość po dziadkach na początku XIX wieku. Zamieszkał, wraz z żoną Katarzyną z Hersztopskich herbu Drogosław, w istniejącym już wtedy klasycystycznym dworze wzniesionym zapewne jeszcze przez Drwęskich przed 1827 rokiem. W tym roku bowiem odbył się tutaj, odnotowany w księgach metrykalnych, chrzest z wody ich córki Wiktorii Zofii, choć właściwa ceremonia odbyła się w 1831 roku, a ojcem chrzestnym był Adam Mickiewicz, który w domu Taczanowskich w Choryni przebywał przynajmniej dwukrotnie w latach 1831-1832. Przypuszcza się, że tutaj powstały niektóre jego powstańcze wiersze (Nocleg, Reduta Ordony czy Śmierć pułkownika).

Dziedzicem Józefa Taczanowskiego, zmarłego w 1868 roku., był syn Edmund, uczestnik powstań 1848 i 1863 roku. awansowany do stopnia generała, który w Choryni bywał dosyć rzadko, lecz osiadł tu pod koniec życia i zmarł w 1879 roku. Spadkobiercą majątku został jeden z jego synów, Stefan, a następnie Władysław. W rękach tej rodziny majątek pozostawał do 1939 roku.

Zbudowany u schyłku XVIII lub na początku XIX wieku, zapewne jeszcze przez Drwęskich, klasycystyczny dwór w Choryni, usytuowany we wschodniej części niewielkiego, krajobrazowego parku, uzyskał kształt murowanej, założonej na prostokątnym rzucie budowli o horyzontalnie zakomponowanej bryle, nakrytej naczółkowym dachem. Rozbudowano go około połowy XIX wieku o dwa parterowe boczne aneksy.

Elewacje pokryte zostały gładkim tynkiem z narożami zaakcentowanymi boniowaniem, przeprute prostokątnymi otworami okiennymi w dekoracyjnych obramieniach, z nadokiennikami, ozdobionymi motywem podwieszonych girland i draperii. Najbogatsze opracowanie otrzymała zwrócona ku wschodowi elewacja frontowa, siedmioosiowa, z wyodrębnioną partią środkową mieszczącą główne wejście. Opracowano ją w formie pozornego ryzalitu, z charakterystyczną dla tego czasu dekoracją. Główne wejście, poprzedzone schodami, ujęte zostało dwoma parami kanelowanych pilastrów o kompozytowych kapitelach, a przebiegające powyżej belkowanie, fryz i kostkowy gzyms są podstawą trójkątnego naczółka wieńczącego, obwiedzionego również kostkowym gzymsem, mieszczącego pierwotnie zapewne herb właścicieli.

Mimo przekształceń czytelny jest jeszcze dawny układ wnętrza, z sienią na osi oraz zespołem pomieszczeń bocznych w dwutraktowym układzie. Zniszczone jest dawne krajobrazowe założenie parkowe rozplanowane niegdyś wokół dworu.

Gmina Kościan

Tu warto mieszkać, pracować i działać...

2014-04-22

Data zamieszczenia dokumentu w serwisie internetowym

460

Nr
dokumentu